

Viktor Rydberg och gudsnamnet

יהוה

Författaren Viktor Rydberg (1828-1895) använde namnet Jehovah på flera ställen i ett kapitel som publicerades 1864 i skriften

Svensk Månadsskrift för fri forskning och allmän bildning

Svensk Månadsskrift

för fri forskning och allmän bildning.

Utgifven
af

C. S. WARBURG.

Första Bandet (Januari - Juni).

GÖTEBORG

HANDELSTIDNINGENS BOLAGS TRYCKERI.

1864.

I kapitlet *Jehovah-tjänsten hos hebreerna före babyloniska fångenskapen* förekommer namnet Jehovah på flera ställen. Se nedanstående exempel:

Jehovah-tjänsten hos hebreerna före babyloniska fångenskapen.

Hebreernas historia från Salomo till babyloniska fångenskapen företer i stort och till sina yttre drag samma skakande och sublimes tafla som den hvilken Josephus lemnat oss inom en trängre tidsram, då han målade Jerusalems belägring och förstöring genom romarne. Medan världseröfrande nationer beräna hebreerfolkets gränser, rasar i dess inre Israels brödrafejd med Juda, samt åter inom hvardera af dessa samhällen de politiska och de religiösa partiernas förbittrade kamp, igenom hvars sorl man förnimmer profeternas hjertskärande verop öfver stad och land.

Ämnet för vår afhandling kräfver, att vi åt dessa religiösa partier, sådana de framträdde i synnerhet under Juda rikets sista tider, egna en närmare betraktelse, för att, sedan de i förgrunden stående företeelserna grupperats, vi må vinna en friare blick öfver skådeplatsens mot den mosaiska tiden sig fördjupande bakgrund.

Elden på ~~det salomoniska~~ templet's brandofferaltar lågade icke alltid till **Jehovahs**, hebreernas förbundsguds, ära. Templet var mer än en gång inkräktadt af ett *Baalsdyrkande parti* bland hebreerna sjelfve. Baals-tjänsten, af ålder hemma hos kanaaniterna och fenicierna, blef under Ahabs och hans gemåls, sidoniska prinsessan Isebels, regering förherrskande uti Israels rike, samt under Ahabs svärson Jorams uti Juda. Den störtades i det förra riket af Jehu, i det sednare af Joas, men dess anhängare läto icke utrota sig; de kommo åter till våldet under judakonungen Ahas, samt ytterligare under Manasses femtiofemåriga regering, andades upp efter Josias'

blodiga, men hastigt öfvergående reformationsförsök och tålades af dennes efterträdare. Det insteg denna främmande kult vann hos hebreerna är lätt förklaradt. Under dyrkan af Baal hade åtskilliga semitiska samhällen, deras stamförvandter och grannar, uppvuxit till blomstrande och mäktiga stater. Åt Baal offrade Feniciens djerfve sjömän, när de seglade till fjerran länder och med rikedomar återvände derifrån: Tyrus och Sidon, hvilka kallade honom sin konung och förbundsgud, utvecklade en glans, som kom Jerusalems att blekna. Under Bels tecken framstormade och segrade de kaldeiska furstarnes oräkneliga krigarskaror. Hebreer var af sina profeter inlärd att betrakta sitt folks segrar såsom bevis på Jehovahs magt; hvad var då naturligare än att han i sitt folks nederlag och i dess olyckliga belägenhet, jemförd med grannarnes storhet och lycka, lät sig förleda att se bevis på Jehovahs vanmägt*) och Baals välde öfver verlden? Dessutom hade dennes tjenst ett sinnesrusande skaplygne. I de stora städernas praktfulla tempel, på bergshöjder och i gröna lundar firades hans och hans gemål Ascheras fester: här bjödos män och qvinnor, ynglingar och jungfrur att för några ögonblick frigöra sig från de band, som det borgerliga lifvets ordning lägger på känslorna; att återvända till och njuta en helgad stund i skötet af den naiva sinnlighetens paradiset; att hängifva sig åt ett naturtillstånd utan naturtillståndets nöd och möda, men med all dess obundenhet och fröjd. Vid månans sken, i offerlundens eller de på höjden uppslagna tältens skymning möttes älskande utan vanära och utan hinder, under gudens och gudinnans beskydd; deras kärlek var ett offer, deras omfamning en symbol af solens, den lifgifvande principens, verksamhet och jordens, den befruktades, alstringskraft. Men om en olycka hotade samhället, då fordrade Baal i Molochs gestalt, Aschera i Astartes, blodiga offer; då sattes deras dyrkare på Abrahams svåra prof; då gällde det för den enskilde att till det allmännas bästa lemna sin gud det käraste

han egde. Den eviga sanningen, att religion är sjelfförsakelse, försinnligade sig då i en ryslig form: mödrar framburo sina förstfödde, lade dem på armarne af Molochs kopparbild och måste se dem slungade i hans glödande inre, medan prester i röda mantlar med pukors och cymbalers ljud förqväfde offrens skri. Det var en gudstjenst af vällust och sjelfförnekelse, en sammansmältning af fröjd och fasa — elementer, ingående i *alla* religioner, men aldrig skarpare uttryckta än i denna.

I sin kamp med det jehovistiska partiet kunde de hebreiska Baaliterna icke föregifva sig stå på nationel och mosaisk grund; de kunde icke påstå t. ex., att det var Baal, som utförde Israels barn ur Egypten, ur trädomens hus. Men de hade ett än äldre rättsanspråk, som enligt den tidens föreställningssätt gällde mycket. Gamla testamentets skrifter visa, i öfverensstämmelse med grekiska och romerska författare, huru allmän och rotfast den åsigt var, att hvarje land har sin skyddsgud, oberoende af de folk, som efter hvarandra kunna taga det i besittning — med andra ord, att invandrare, för att i sina nya hem trifvas, måste tjena den gud, som der af ålder mottagit offer. [Så berättar II Kon. 17, att de babyloniska nybyggare, som af assyriske konungen fått bostäder sig anvisade i det öfvergifna Samaria, blefvo af Jehovah hemsökte med lejon och vände sig till konungen med följande klagan: „de folkstammar du bortfört och bosatt i Samarias städer, veta intet om landsgudens seder, därför har han sändt lejon ibland dem, som döda dem, emedan de intet veta om landsgudens seder“, då konungen skyndade att till landsplågans afhjelpande sända dem en Jehovah-prest.] Nu voro de kanaanitiska stammar, som bebodde Palestina före hebreerna, och af hvilka betydliga lemningar öfverlefde landets eröfring och med invandrarne sammansmälte, Baalsdyrkare. Baal var landets ursprunglige skyddsgud. Utan tvifvel förmenade hans anhängare bland hebreerna, att han därför egde rättvisa anspråk på deras offer, och att folkets olyckor härledde sig derifrån att dessa anspråk blifvit obesvarade — derifrån att han, Sems söners mäktige herrskare,